

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En ny aftale for energiforbrugere

(COM(2015) 339 final)

(2016/C 082/04)

Ordfører: Lutz RIBBE

Kommissionen besluttede den 14. oktober 2015 under henvisning til artikel 304 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

»Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — En ny aftale for energiforbrugere«

(COM(2015) 339 final).

Det forberedende arbejde henvistes til Sektionen for Transport, Energi, Infrastruktur og Informations-samfundet, der vedtog sin udtalelse den 7. januar 2016.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 513. plenarforsamling den 20.-21. januar 2016, mødet den 20. januar 2016, følgende udtalelse med 209 stemmer for, 4 imod og 6 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1. EØSU bifalder Kommissionens analyse og bakker fuldt ud op om dens forslag. Det er på høje tid at sætte forbrugerne i centrum for den europæiske energipolitik og give dem omfattende muligheder for aktiv deltagelse.

1.2. De i Kommissionens meddelelse omtalte »forhindringer for forbrugernes egenproduktion og egetforbrug« er et problem, der skal løses hurtigst muligt, men hvor og hvordan disse forhindringer konkret optræder, og hvad der helt præcist skal gøres for at afhjælpe dem, kommer meddelelsen desværre ikke tilstrækkeligt ind på. Kommissionen bør udarbejde et særskilt dokument herom.

1.3. EØSU finder Kommissionens tilgang rigtig, idet den går ud på at anerkende de lokale forhold, i højere grad at tage dem i betragtning og fremme dem samt støtte inddragelsen af lokale markedsaktører.

1.4. Spørgsmålet om, hvordan energisystemerne skal udformes, har strategisk betydning. Der er behov for konkurrence for at udforme det mest effektive overordnede system, og dette rækker langt ud over blot produktion og traditionel markedsføring.

1.5. Efterspørgselsreaktionen vil komme til at spille en central rolle, hvilket først og fremmest kræver, at bl.a. de tekniske forudsætninger (»smart meters«, »smart grids«) bliver etableret, hvilket bør ses og finansieres som en del af udbygningen af elnetten.

1.6. Forbrugerne bør kunne benytte sig af systemer for efterspørgselsreaktion til mere end blot at tilpasse deres energiforbrug og således spare penge. Kommissionen påpeger meget rigtigt, at »kombinationen af decentraliseret produktion og oplagringsmuligheder med en fleksibel efterspørgsel [...] yderligere [kan] gøre det muligt for forbrugerne at blive deres egne leverandører og forvaltere for (en del af) deres energibehov ved således at blive producenter og forbrugere og reducere deres energiregninger«⁽¹⁾.

1.7. Der skal udvikles nye incitamentsordninger, der belønner bestræbelser på at udforme egetforbrug, direkte forsyning, lagring af overskydende energi og levering af balanceringsenergi på en måde, som gavner systemet, dvs. aktiv belastningsstyring ved alle markedsaktører.

⁽¹⁾ COM(2015) 339 final.

1.8. De af Kommissionen beskrevne fordele ved den nye prosument-tilgang viser, at denne er mere end blot et supplement til de »centraliserede energikilder«. Det drejer sig om forbrugernes — dvs. virksomheder, borgere, kommunale værker osv. — ret til selv at bestemme, om de vil spille en aktiv rolle i fremtidens energisystem gennem en aktiv produktion, egetforbrug, lagring og egen markedsføring.

1.9. Kommissionens definition af egenproduktion og egetforbrug i meddelelsen er ikke tilstrækkelig præcis. De anførte eksempler viser, at Kommissionens forståelse af begrebet prosument-tilgang er for snæver. Egenproduktion og egetforbrug skal efter EØSU's mening forstås langt bredere end blot som den el, man selv producerer og forbruger i sit eget anlæg uden om elnettets måler.

1.10. Der dukker i disse år andre former for bredere fælles prosument-strukturer op, men disse støder på store forhindringer. Gennemførelsen af nye forretningsmodeller ville stille forbrugerne meget bedre i deres nye aktive rolle og give dem helt nye muligheder for at skabe merværdi. Det er absolut nødvendigt, at der tages hensyn til dem i en »ny aftale for energiforbrugere«.

1.11. Bredere former for egenproduktion og -forsyning, der — naturligvis mod betaling — benytter de offentlige elnet, giver også lejere, mindre virksomheder og medlemmer af kooperativer mulighed for at spille en aktiv og ansvarlig rolle på energimarkedet og tjene og spare penge. En snæver definition af begreberne egenproduktion og egetforbrug er derfor socialpolitisk uretfærdig og økonomisk diskriminerende.

1.12. Det af Kommissionen tilstræbte decentraliserede energisystem forudsætter ligeledes decentraliserede markedstilgange ⁽²⁾. Forbrugerne bør ikke alene frit kunne vælge forhandler, men også elproducent.

2. Indledning (resumé af Kommissionens meddelelse)

2.1. I rammestrategien for energiunionen fastsættes visionen for en energiunion, »hvor borgerne er i centrum, og hvor de tager ejerskab af energiomstillingen, drager fordel af nye teknologier, der gør deres regninger mindre, og deltager aktivt på markedet, alt imens de sårbare forbrugere beskyttes« ⁽³⁾.

2.2. Den europæiske energisektor har ganske vist forandret sig meget i de seneste år, men en række forhold har hidtil forhindret og vil fortsætte med at forhindre forbrugerne — husholdningerne, virksomhederne og industrien — i at drage fuld fordel af den igangværende energiomstilling, dvs. at kontrollere deres energiforbrug og mindske deres energiregninger, herunder:

- manglende gennemsigtighed i omkostninger, forbrug og produktudbud
- øgede netomkostninger, skatter og især afgifter på den endelige elregning
- utilstrækkelig konkurrence på mange detailmarkeder, ingen belønning for aktiv deltagelse og vanskeligheder med at skifte leverandør
- utilstrækkeligt udviklede markeder for energitjenester i boliger og for efterspørgselsreaktion
- forhindringer for egenproduktion og egetforbrug
- ulige adgang til information og store adgangsbarrierer for nye konkurrenter, hvilket forsinker indførelsen af tilgængelige avancerede teknologier og praksis, såsom intelligente målere, intelligente husholdningsapparater, decentraliserede energikilder og energieffektivitetsforbedringer.

2.3. Omformningen af elmarkedet ⁽⁴⁾, anvendelsen af nye teknologier samt nye og innovative energitjenesteselskaber skal give alle forbrugere mulighed for at deltage fuldt ud i energiomstillingen for bedre at kunne styre deres forbrug i retning af energieffektive løsninger og således spare penge og mindske det samlede energiforbrug.

⁽²⁾ Se TEN/577 »Lancering af den offentlige høring om en ny udformning af energimarkedet« — se side 13 i denne EUT.

⁽³⁾ COM(2015) 80 final, s. 2.

⁽⁴⁾ Se fodnote 2.

2.4. Samtidig hermed skal forbrugernes rolle ændres, således at de ikke alene kan reagere bedre og mere fleksibelt på energitilbud og -tjenester og drage fordel heraf, men også selv kan komme til at spille en aktiv rolle som elproducenter.

2.5. Kommissionen taler om en treleddet strategi, som består af

- a) aktiv forbrugerindflydelse
- b) teknisk innovation inden for »intelligente hjem og netværk« med
- c) særlig vægt på dataforvaltning og -beskyttelse.

Denne strategi skal gennemføres ved hjælp af en 10-punktsplan.

3. Generelle bemærkninger

3.1. EØSU bifalder i høj grad Kommissionens analyse og bakker fuldt ud op om de fremsatte forslag. Det er på høje tid at sætte forbrugerne i centrum for EU's og medlemsstaternes energipolitik, for der kan kun opnås markante fremskridt i forbindelse med opfyldelsen og accepten af mange mål på vejen hen imod en bæredygtig og ressourceeffektiv energiforsyning, hvis forbrugere fra alle samfundslag får reelle muligheder for at deltage aktivt og ansvarligt i arbejdet med at nå de overordnede energi- og miljøpolitiske mål.

3.2. EØSU konstaterer, at forbrugerne som følge af utilstrækkelig lovgivning har en meget begrænset strukturel og strategisk betydning i mange medlemsstats energisystemer. Dette forhold afspejler en hidtil utilstrækkelig politisk forståelse af den aktive rolle, som spilles af forbrugerne. På den baggrund synes forslagene at være egnede til at gennemføre de opstillede mål (bl.a. reduktion af energiforbruget gennem større energieffektivitet og -besparelser, omstilling af energiproduktionen til renere energikilder, bedre tilpasning af forbruget til et mere svingende udbud i fremtiden, aflastning og effektivisering af elnetene gennem »demand side management« og større mangfoldighed af aktører) på en for forbrugerne gennemsigtig og omkostningseffektiv måde.

3.3. Når forbrugerne gives flere rettigheder og muligheder, skal de imidlertid også oplyses om, at de bærer et ansvar og må acceptere nødvendige tilpasninger, hvilket for mange er noget nyt.

3.4. Dette ansvar kan ikke påtvinges, men må tillæres og udøves af alle involverede parter (også på politisk niveau). Det er derfor tvingende nødvendigt, at forbrugerne i højere grad inddrages i energiøkonomiske beslutninger, i investeringer i produktionsanlæg, i elnet (inkl. »smart grid«-applikationer) samt i lagring og i forvaltningen heraf.

3.5. Energiomkostningerne skal være både overkommelige (problemet med konkurrenceevne og energifattigdom) og rimelige (forstået som en retfærdig fordeling af ulemper og fordele) for slutkunderne. Energifriser og -teknologier har tidligere i mange tilfælde begunstiget dem, der besidder en specifik viden og ekspertise, evner og finansielle og tekniske ressourcer, og som forstår at anvende dem. Et system, som ikke forsøger at rette op på denne ubalance, vil svække de fordelte forbrugeres tillid til markedet.

3.6. EØSU er enig med Kommissionen i, at energifattigdom — et voksende samfundsmæssigt problem — bedst kan løses ved hjælp af samfundspolitiske foranstaltninger. Samtidig er det vigtigt, at den »nye aftale« for energiforbrugere også sigter mod at luge ud i ubalancer og uretfærdigheder på markedet.

3.7. I meddelelsen beskrives det tydeligt og korrekt, at den egentlige nøglefaktor for forbrugernes beslutninger, foruden adgangen til information, er (brutto-)slutprisen. Selv om der er langt større bevidsthed om klimabeskyttelse i befolkningen og en positiv indstilling til vedvarende energiformer, er det primært prisen, der afgør, om der spares på energien, gennemføres energibesparende foranstaltninger og benyttes miljøvenlige energiformer. I den forbindelse skal det sikres, at især sårbare forbrugere ikke ubeskyttet bliver udsat for ekstremt høje prisstigninger, men at der etableres (tekniske) foranstaltninger, som mere eller mindre automatisk giver dem de fordele, de ønsker.

3.8. Der er en tendens til, at forbrugerne ikke kun efterspørger regionalt producerede landbrugsprodukter, men også »regional elektricitet« fra vedvarende energianlæg. I praksis forhindrer reglerne næsten overalt, at denne større velvillighed kan imødekommes af tilbud fra energiselskaberne. Dette gælder navnlig de energiselskaber, som giver forbrugerne mulighed for at påvirke virksomhedernes beslutninger direkte, såsom borgerejede energiselskaber eller visse kommunale virksomheder.

3.9. Dette er utilfredsstillende i dobbelt forstand. For det første opnås der ikke et effektivt markedsresultat, fordi forbrugernes præferencer og behov ikke imødekommes. For det andet øger regionale tilbud om grøn energi påskønnelsen af energi generelt og tilskynder energiforbrugerne til at gennemføre yderligere foranstaltninger til energibesparelse og -effektivitet og til at udnytte fleksibilitetsmuligheder med henblik på at udligne udsving i produktionen af el fra vedvarende energikilder.

3.10. EØSU finder Kommissionens tilgang rigtig, idet den går ud på at anerkende de lokale forhold, i højere grad at tage dem i betragtning og fremme dem samt støtte inddragelsen af lokale markedsaktører, hvilket muliggør en reel prisdannelse på forbrugsstedet i stedet for produktionsstedet.

3.11. Spørgsmålet om, hvordan energisystemerne skal udformes, har strategisk betydning. Der er behov for konkurrence for at udforme det mest effektive overordnede system, og dette rækker langt ud over blot produktion og traditionel markedsføring. Derfor er det ofte forhastet ensidigt at lægge sig fast på bestemte markeds- og systemkonfigurationer, sådan som det ses i nogle medlemsstater. Navnlig må der gøres op med den isolerede betragtning af produktion på den ene side og markedsføring på den anden ligesom med sektoropdelingen mellem el, varme og transport.

3.12. Energisystemer skal bedømmes ud fra, om de opfylder disse krav. Når det gælder varme og transport, har forbrugerne altid — i modsætning til el — været mere integreret i de relevante processer på regionalt niveau. Det vil være nemmere at nå de energi- og miljøpolitiske mål, hvis der er en vilje til at tilpasse energisystemer efter forbrugernes integration og deltagelse samt konvergensen mellem el-, varme- og transportsektorerne. Der er således meget, der taler for decentral energisystemer. EØSU henviser her til sin udtalelse om den nye udformning af energimarkedet ⁽⁵⁾.

3.13. Man skal være særligt opmærksom på de nye systemers brugervenlighed. De skal være enkle og gennemsigtige, og de må under ingen omstændigheder stille for store krav til forbrugerne. De tekniske midler til opnåelse heraf findes i dag.

3.14. Det er først og fremmest nødvendigt at skabe fælles rammer i Europa, hvormed alle omkostninger i forbindelse med energiproduktionen, herunder de eksterne omkostninger, bliver integreret fuldt ud i energiprisen. Det er nødvendigt, at priserne afspejler de reelle omkostninger ⁽⁶⁾. Forbrugerne skal kunne forstå de endelige forbrugerpriser på en nem og pålidelig måde. Forkerte prissignaler, som skyldes direkte eller indirekte subsidier til visse energiformer, kan ikke udlignes af nogen markedsordning, uanset hvor transparent, fleksibel og åben den måtte være.

⁽⁵⁾ Se fodnote 2.

⁽⁶⁾ Se fodnote 2.

4. 1. søjle: »Forbrugerindflydelse«

4.1. Generelle bemærkninger

4.1.1. Forbrugernes rolle i energisektoren vil, forudsat at den politiske vilje er til stede, kunne ændre sig grundlæggende i de kommende år. Derfor er det helt på sin plads, at dette afsnit i Kommissionens meddelelse har fået størst opmærksomhed. Det drejer sig ikke kun om tekniske og handelsretlige spørgsmål, men om afgørende strukturelle forandringer, som i sidste ende vil føre til mere demokratiske energiprocesser.

4.1.2. For at give forbrugerne mulighed for uafhængigt at styre deres forbrug bedre, skal de foruden bedre information i første omgang have de tekniske og økonomiske **forudsætninger**. De situationer, hvor det individuelle forbrug i dag endnu ikke kan registreres (og dermed afregnes), skal der hurtigst muligt rådes bod på. I forbindelse med den nødvendige installation af nye målere bør der sættes direkte på »smart metering«.

4.1.3. Forbrugsdata bør efter Kommissionens mening forbedres hurtigt, hvilket ligeledes indebærer, at de ca. 28 % af forbrugerne, som efter 2020 formentlig endnu ikke vil have adgang til »intelligente målere«, får ret til efter anmodning at få en sådan sat op. De økonomiske forudsætninger vil kun være til stede, hvis samtlige besparelser kommer slutkunderne til gode og ikke udlignes af nye gebyrer.

4.1.4. For at sikre en hurtig udbredelse af intelligente målere er det vigtigt, at dette sker omkostningsfrit for forbrugerne. Omkostningerne ved installeringen skal afholdes af elnetterne. Der skal fastsættes fælles og strenge rammebetingelser for databeskyttelse og kommunikationsprotokoller for producenterne.

4.1.5. Omkostningsneutralitet er imidlertid kun et vigtigt og nødvendigt kriterium med hensyn til at tilskynde forbrugerne til at acceptere »smart meter«. Den skal understøttes af en stor tillid til de systemoperatører, elleverandører og -forhandlere, som indsamler og behandler data. Denne tillid er sværere at skabe, jo længere væk forbrugerne befinder sig fra disse selskaber. Ifølge EØSU kan der ikke sættes spørgsmålstegn ved, at der skal gælde det højeste beskyttelsesniveau for forbrugerne, hvilket bl.a. betyder, at alle oplysninger er fuldt ud tilgængelige for dem.

4.1.6. Allerede i dag har forbrugerne flere muligheder for at søge bedre tilbud på de eksisterende markeder. Kommissionens udsagn om, at »leverandørskifte skal være teknisk enkelt, hurtigt og sikkert«, bør være en selvfølge i et Europa, der i sin tid blev oprettet for at fremme frie varebevægelser. Derfor skal det ikke kun »overvejes at fjerne skiftegebyrer og -strafgebyrer«⁽⁷⁾, men derimod gennemføres.

4.1.7. Muligheden for at vælge leverandør og forhandle aftalevilkår er centrale elementer i konkurrencen på markedet. En indikator herfor er hyppigheden af leverandørskift. Leverandørskift forekommer hyppigere, men i mange medlemsstater er der meget få personer, der skifter leverandør⁽⁸⁾. Dette er en følge af utilstrækkelig information til forbrugerne og andre forekommende markedshindringer.

4.1.8. Selv om leverandørskift er et vigtigt middel for forbrugerne, kan man ikke alene ud fra antallet af skift og prisen fastslå, om konkurrencen fungerer. Kundetilfredshed, lokal forankring samt lokale organers sociale engagement spiller allerede nu en større rolle i forbindelse med valg af leverandør lige som de ansvarliges tilstedeværelse i lokalområdet. Forbrugerne interesserer sig i stadig højere grad ikke kun for, hvordan el produceres, men også for hvor og af hvem den produceres. Det er derfor vigtigt, at forbrugerne ikke alene frit kan vælge eludbydere, men også energiproducenter.

4.1.9. Der vil således være **konkurrence om pris og kvalitet**. Hvis der hersker gennemsigtighed med hensyn til netværks- og produktionsomkostninger, kan en marginalt dyrere el med færre transportomkostninger i sidste ende vise sig at være billigere. Dette forudsætter dog afstandafhængige priser, når det gælder netomkostninger, samt at der er mulighed for selv at markedsføre egenproduceret el fra vedvarende kilder direkte på fair konkurrencevilkår.

⁽⁷⁾ Se fodnote 1

⁽⁸⁾ Se ACER/CEER: *Annual Report on the Results of Monitoring the Internal Electricity and Natural Gas Markets in 2013*, oktober 2014, s. 69 (http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/itre/dv/acer_market_monitoring_report_2014_/acer_market_monitoring_report_2014_en.pdf).

4.1.10. Udvalget er enig med Kommissionen i, at social-, struktur- og regionalpolitiske mål ikke kan nås gennem statsstyrede eller statsregulerede energipriser.

4.1.11. EØSU anser udsagnene om »efterspørgselsreaktion«, om »egenproduktion og egetforbrug« samt om, at »forbrugernes deltagelse skal øges gennem formidling og kollektive ordninger« for centrale, da der åbnes helt nye perspektiver.

4.2. Efterspørgselsreaktion

4.2.1. Den i Kommissionens meddelelse beskrevne succes med den allerede etablerede efterspørgselsreaktion, bl.a. gennem dynamisk prisdannelse (i elforsyningsaftaler) og fleksible systemer med automatisk efterspørgselsreaktion, underbygger på en overbevisende måde udsagnet om, at »energieffektivitet og efterspørgselsreaktion [...] ofte [er] mere velegnet til at skabe balance mellem udbud og efterspørgsel end ved at bygge nye eller opretholde driften af flere kraftværker eller netværk«⁽⁹⁾.

4.2.2. Slutkunderne vil dog kun deltage aktivt, såfremt fordelene ved fleksible tariffer udligner eventuelle nødvendige investeringsomkostninger inden for et overskueligt tidsrum. Derfor skal prissignalerne være i orden, dvs. at et stort udbud af el (f.eks. ved meget vind eller sol) kombineret med en lav efterspørgsel eller omvendt skal være afspejlet i de slutbrugerpriser, der kan vælges imellem.

4.2.3. Prissignaler skal meddeles forbrugerne — om muligt automatisk — således at de kan benytte sig heraf. Dette kræver systemer, der så vidt muligt er selvregulerende. Ellers vil kun kunder med en særlig teknisk viden kunne drage fordel heraf. Det skal være op til forbrugerne at bestemme, i hvilken udstrækning de ønsker at deltage i disse markeder.

4.2.4. De »nye, aktive forbrugere« må formodes at ville deltage mere intensivt i efterspørgselsreaktionen, jo mere direkte de selv er inddraget i beslutninger om infrastrukturforanstaltninger, og jo større andel de har i investeringer i og forvaltning af produktionsanlæg, net og lagre. Derfor er alle former for borgerinddragelse og borgerproduceret energi samt andre i fællesskab etablerede prosumenter-strukturer på elmarkedet af stor betydning. Dette forhold er imidlertid ikke tilstrækkeligt beskrevet i Kommissionens meddelelse.

4.3. Egenproduktion og egetforbrug — Prosumenter i det fremtidige energilandskab

4.3.1. Systemer for efterspørgselsreaktion vil ikke alene give forbrugerne mulighed for at tilpasse deres energiforbrug. Kommissionen nævner meget rigtigt, at »kombinationen af decentraliseret produktion og oplagringsmuligheder med en fleksibel efterspørgsel [...] yderligere [kan] gøre det muligt for forbrugerne at blive deres egne leverandører og forvaltere for (en del af) deres energibehov ved således at blive producenter og forbrugere og reducere deres energiregninger«⁽¹⁰⁾.

4.3.2. Dette er imidlertid kun muligt, hvis der kommer et virkeligt nyt markedsdesign, som er skræddersyet til de fastsatte mål, og man ikke blot forsøger at ændre det eksisterende system med henblik på at gøre plads til de nye energiformer⁽¹¹⁾.

4.3.3. Der skal udvikles nye incitamentsordninger, som belønner bestræbelser på at udforme egetforbruget, den direkte forsyning samt lagringen af overskydende energi og leveringen af reguleringsenergi på en måde, som gavner systemet. Dette kræver ikke alene en ny definition af systemfremmende kriterier, men også et nyt syn på, hvordan et »energisystem for fremtiden« kan se ud i en stadig mere decentraliseret energiverden. Det er i hvert fald ikke acceptabelt at holde fast i en traditionel systemopfattelse, der stammer fra en tid, hvor konventionelle atom- og kulkraftværker leverede en permanent grundlast.

⁽⁹⁾ Se fodnote 1.

⁽¹⁰⁾ Se fodnote 1.

⁽¹¹⁾ Se fodnote 2.

4.3.4. Kommissionen anfører i sin meddelelse yderligere fordele ved en decentraliseret produktion af vedvarende energi, bl.a. at netværkstab og flaskehalse kan nedbringes, hvormed der på lang sigt kan spares netomkostninger. EØSU deler denne opfattelse, men hidtil har medlemsstaterne ikke i tilstrækkelig grad erkendt disse fordele og taget dem med i overvejelserne.

4.3.5. Det arbejdsdokument⁽¹²⁾, som er vedlagt Kommissionens meddelelse, indeholder en udførlig beskrivelse af fordelene ved den nye strategi, og det viser tydeligt, at denne prosument-strategi kommer til at blive mere end »blot« et supplement til de »centraliserede produktionskilder«. Det drejer sig om forbrugernes ret til selv at bestemme, om de vil spille en aktiv rolle i fremtidens energisystem gennem en aktiv egenproduktion, egetforbrug, lagring og egen markedsføring.

4.3.6. Kommissionens definition af egenproduktion og egetforbrug i meddelelsen er imidlertid ikke tilstrækkelig præcis. De eksempler⁽¹³⁾, der er anført i arbejdsdokumentet som bilag til meddelelsen, viser, at Kommissionens forståelse af begreberne egenproduktion og egetforbrug er for snævre. Disse bør efter EØSU's opfattelse defineres bredere end blot som den el, man selv producerer i sit eget anlæg uden om elmåleren, f.eks. solcellestrøm fra et anlæg på taget, dvs. den el, som udvindes uden benyttelse af eller transmission gennem et offentligt net. Der skal gøres op med den hidtidige antagelse om personsammenfald mellem anlægsoperatør og endelig forbruger, for den vedrører kun en særlig form for egetforbrug.

4.3.7. Der er ved at udvikle sig mere bredt anlagte prosument-strukturer, men disse støder for tiden på store forhindringer. Som eksempel herpå kan nævnes den forretningsmodel, hvor energiandelsselskaber sælger deres el direkte til deres medlemmer, eller hvor borgerejede energiselskaber leverer deres el til elforbrugere i lokalområdet uden om børser og forhandlere. Gennemførelsen af sådanne modeller ville i høj grad støtte forbrugernes nye, aktive rolle og bane vejen for helt nye forretningsmodeller og skal derfor medtages i en »ny aftale« for energiforbrugere.

4.3.8. Det er således vigtigt at udvide definitionen af begreberne egenproduktion og egetforbrug, eftersom den hidtidige al for snævre fortolkning (personsammenfald mellem anlægsoperatør og endelig forbruger) kun sigter mod én bestemt gruppe af aktive forbrugere. For kun de forbrugere, som har tilstrækkelig kapital til at investere i anlæg, og som især også har plads nok til at opføre dem (f.eks. i eller på deres bygninger), kan producere deres egen el til egetforbrug. I praksis ville eksempelvis lejere være udelukket, og det samme gør sig gældende for erhvervsforbrugere, frem for alt mindre virksomheder eller virksomheder, som ikke råder over store arealer.

4.3.9. Derimod giver bredere former for egenproduktion og -forsyning, der — naturligvis mod betaling — benytter de offentlige elnet, også lejere, mindre virksomheder, medlemmer af kooperativer osv. mulighed for at spille en aktiv og ansvarlig rolle som prosument på energimarkedet og tjene og spare penge. En snæver definition af begreberne egenproduktion og egetforbrug er derfor socialpolitisk uretfærdig og økonomisk diskriminerende.

4.4. Forbrugernes deltagelse gennem formidling og kollektive ordninger

4.4.1. Kommissionen nævner også, at »der opstår stadig flere kollektive ordninger og fællesskabsinitiativer ... i en række medlemsstater. Flere og flere forbrugere deltager i kollektive egenproduktionsordninger og kooperative ordninger for bedre at forvalte deres energiforbrug. Denne innovation, skabt af forbrugerne, medfører også innovation for forbrugerne og skaber mulighed for nye forretningsmodeller. Energitjenesteselskaber, forsyningsvirksomheder, formidlere, databehandlingsvirksomheder, andre mellemmand og ofte også forbrugerorganisationer hjælper forbrugerne med at opnå bedre energitaftaler, samtidig med at de fritager dem fra administrative procedurer og besværlig research. Dette skaber også nye muligheder for lokale samfund og myndigheder, hvis regionale og lokale energiinitiativer kan skabe et værdifuldt forbindelsesled mellem beslutningstagere, borgerne og innovatorer på lokalt plan«⁽¹⁴⁾.

⁽¹²⁾ SWD(2015) 141 final af 15.7.2015.

⁽¹³⁾ Se fodnote 12.

⁽¹⁴⁾ Se fodnote 1.

4.4.2. Det fremgår klart af EØSU's undersøgelse om borgerproduceret energi⁽¹⁵⁾, at der kan opremses en lang række yderligere fordele (f.eks. øget opbakning til opførelsen af nye anlæg, muligheder for udvikling af den regionale økonomi, finansiering af investeringer). I alle de medlemsstater, som EØSU besøgte, mødte udvalget en stor vilje i civilsamfundet til at støtte sådanne private eller fælles modeller aktivt og/eller selv at gennemføre dem. I mange tilfælde mislykkes sådanne projekter imidlertid som følge af lovkrav, bureaukrati eller andre former for enten tilsigtet eller utilsigtet forskelsbehandling.

4.4.3. Som eksempel kan nævnes, at borgere, som i fællesskab driver et vindkraftanlæg, ofte ikke kan få direkte adgang til og anvende deres egen el, men er nødt til at sælge den via forhandlere og derefter købe den tilbage igen. Det er ikke det, EØSU forstår ved en »aktiv markedsdeltagelse«.

4.4.4. I indledningen til meddelelsen betegner Kommissionen ganske vist »forhindringer for forbrugernes egenproduktion og egetforbrug af el« som et problem, men kommer ikke tilstrækkeligt ind på, hvor og hvordan disse forhindringer konkret optræder, og hvad der kan gøres for at afhjælpe dem. Erfaringer fra mange medlemsstater viser, at de nationale tilsynsmyndigheder i praksis ofte forhindrer egenproduktion og egetforbrug samt egenforsyning og direkte forsyning i bred forstand eller i hvert fald gør det økonomisk eller bureaukratisk vanskeligt. Eksempler herpå er Spanien og Tyskland. Udvalget anmoder derfor Kommissionen om at udarbejde et særskilt dokument, der skal indgå i høringsprocessen, og som skal baseres på arbejdsdokumentet⁽¹⁶⁾ til meddelelsen og beskrive, hvilke tilsigtede og utilsigtede ulemper prosumenter-modellerne støder på, hvilke bureaukratiske forhindringer der findes, og hvordan den eksisterende forskelsbehandling kan afhjælpes.

Dette indebærer også, at Kommissionen gennemfører en selvkritisk analyse af, hvorvidt dens egne støtteregele er forenelige med indholdet i Kommissionens meddelelse. Det står allerede i dag klart, at der i Retningslinjerne for statsstøtte til miljøbeskyttelse og energi⁽¹⁷⁾ ikke tages tilstrækkeligt hensyn til egetforbrug, egenforsyning og direkte forsyning.

4.4.5. Debatten om formidlers rolle bør også omfatte spørgsmålet om store forhandleres uafhængighed. For at sikre denne ville det være hensigtsmæssigt at se nærmere på formidlernes forretningsmodeller, og hvem deres ordregivere er.

5. 2. søjle: »Intelligente hjem og net«

5.1. Det nye energisystem vokser nedefra og op. Netværksbaserede apparater bliver til intelligente hjem, som igen bliver til bygninger og aktive netkomponenter. »Intelligente hjem« er mere eller mindre grundlaget for nye energisystemer og dermed også et godt sted for nye, aktive »forbrugere« til at lære og høste erfaringer. Der skal informeres bedre om de mange eksisterende muligheder.

6. 3. søjle: »Dataforvaltning og -beskyttelse«

6.1. Fælles og pålidelige retningslinjer for databeskyttelse er grundlaget og en forudsætning for en hurtig og fremtidssikret indførelse af moderne kommunikationssystemer. I denne forbindelse skal det fastlægges:

- hvilke data der er absolut nødvendige at indsamle for en optimal drift
- hvordan dataene skal krypteres
- hvor og hvor længe de må opbevares
- og hvem der kan beordre deres sletning.

6.2. For EØSU er det særdeles vigtigt, at forbrugerne er og vil blive ved med at være ejere af deres data, og at de har fuld kontrol over og adgang til dataene, således at de kan kontrollere, korrigere, slette og overføre dem i tilfælde af et leverandørskifte.

Bruxelles, den 20. januar 2016.

Georges DASSIS
Formand for
Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁵⁾ EØSU: En ny fremtid på energiområdet: Civilsamfundet som hovedaktør inden for produktion af vedvarende energi — EØSU-undersøgelse af civilsamfundets rolle i forbindelse med gennemførelsen af EU-direktivet om vedvarende energi (EESC-2014-04780-00-04-TC-D-TRA).

⁽¹⁶⁾ Se fodnote 12.

⁽¹⁷⁾ EUT C 200 af 28.6.2014, s. 1.